

Malarstwo i architektura XIX wieku

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Film](#)
- [Film + Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

-
- Źródło: Joannis Calvinus, *Institutio Christianae religionis*, [w:] Stanisław Cynarski, *Historia powszechna 1500–1648. Wybór tekstów źródłowych*, Kraków 1981, s. 73–75.

- Źródło: *67 artykułów Ulricha Zwingliego z roku 1523*, [w:] *Historia powszechna XVI wieku. Teksty źródłowe*, oprac. Zygmunt Boras, Maciej Jerzy Serwański, wybór Zygmunt Boras, Maciej Jerzy Serwański, Poznań 1978, s. 86.
- Źródło: *Religia chrześcijańska według Jana Kalwina*, [w:] *Historia powszechna XVI wieku. Teksty źródłowe*, oprac. Zygmunt Boras, Maciej Jerzy Serwański, wybór Zygmunt Boras, Maciej Jerzy Serwański, Poznań 1978, s. 86.

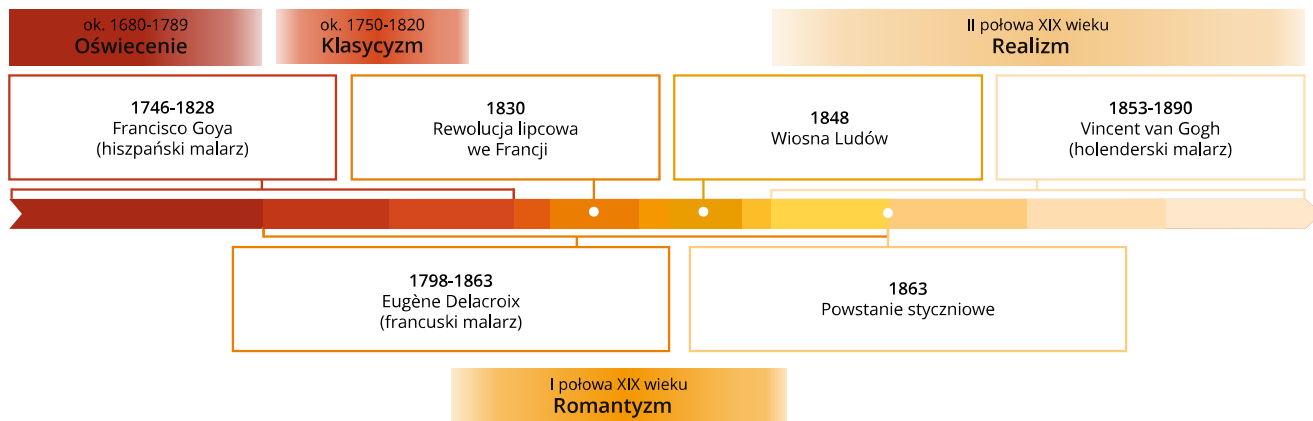

Malarstwo i architektura XIX wieku

Camille Pissarro *Hyde Park*. Rok 1890. Jeden z obrazów będących kanonem impresjonizmu. Wyobraźnia Pissarro tak widziała aleję drzew w londyńskim Hayd Parku. Rzeczywistość była zapewne inna, ale cechą impresjonistów było uwalnianie wyobraźni od naśladownictwa (w tym wypadku – natury).

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Początek XIX wieku to koniec dominacji mecenatu arystokracji (świeckiej i kościelnej) w sztuce. Wkraczająca na scenę dziejów burżuazja nie chciała oglądać portretów szlacheckich bohaterów, ich bitew i polowań oraz portretów świętych w naturalnych proporcjach. Miała różne gusty i pragnienia. Upadł więc kanon jedyne, klasycznego wzorca, w którym malarstwo kopiowało rzeczywistość i było tym lepsze im wierniej oddawało szczegóły. Artysta odzyskał wolność i coraz śmielej odwoływał się do wyobraźni. Ostatecznie od wiernego kopiowania rzeczywistości uwolniła go fotografia. To ona zaczęła przedstawiać świat takim, jaki jest. Pierwszy krok zrobili romantycy. Aby opowiedzieć o swoich emocjach i wzmocnić siłę przekazu, zaczęli posługiwać się symbolami. Za nimi poszli impresjoniści i postimpresjoniści – świat ich wyobraźni był pełen nienaturalnych kształtów i kolorów. Mieszczkańscy i burżuazyjni odbiorcy z początku przyjęli to źle. Dziś dzieła impresjonistyczne należą do najdroższych na świecie.

Źródło: Contentplus.sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Twoje cele

- Wyjaśniesz, dlaczego wzorce klasyczne ograniczały wyobraźnię malarzy z początku XIX wieku.
- Wskażesz założenia romantyzmu, impresjonizmu, postimpresjonizmu i neoimpresjonizmu w malarstwie.
- Scharakteryzujesz przemiany społeczne, które spowodowały rozwój stylu nazywanego *biedermeierem*.

Przeczytaj

Malarstwo XIX wieku

W 1800 r. Francisco Goya sportretował rodzinę króla Hiszpanii Karola IV Burbona. Monarcha był z jego pracy zadowolony, ponieważ „wszyscy wyszli podobnie”. Malarstwo przełomu XVIII i XIX wieku było sztuką naśladowującą rzeczywistość wzorem [klasycznych](#) dzieł greckich i rzymskich. Dla odróżnienia styl ten nazwano neoklasycznym lub klasycyzmem i w tym stylu Goya stworzył swoje dzieło.

Karol IV z Hiszpanii i jego rodzina Francisco Goya. Klasyczny portret namalowany w 1801 roku przedstawia naturalnej wielkości wizerunki króla i jego rodziny ubranych w uroczyste stroje z epoki. Goya od 1746 roku był malarzem nadwornym z formalnym tytułem „Pierwszego Malarza Kameralnego Rodziny Królewskiej”.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Wolny rynek sztuki uwolnił wyobraźnię

Wiek XIX to moment pojawienia się nowej klasy społecznej – kapitalistów. Obok arystokracji i Kościoła również mieszczaństwo zostało mecenasami sztuk. Do mieszczaństwa dołączyli wkrótce naukowcy, ludzie kultury, dziennikarze, publicyści. Wraz z pojawieniem się nowych hierarchii społecznych zmieniła się też pozycja artysty. Już nie musiał on szukać opiekuna wśród nielicznych książąt, hrabiów i biskupów. Równie, a czasem nawet bardziej zamożni stali się coraz liczniejsi przedsiębiorcy, a potem kolejne grupy społeczne. Nagle potencjalnych nabywców sztuki, np. malarstwa, było tak wielu, że z pośredniczenia między nimi i artystami zaczęto czerpać zyski. Pojawił się nowy zawód – marszand (z franc. *marchand* kupiec). Marszand nie tylko zamawiał i kupował obrazy, żeby je potem sprzedać

z zyskiem, ale też organizował wystawy i zdarzało się że nadawał kierunek twórczości artysty.

Eugène Delacroix (1798-1863) *Autoportret*. Francuski malarz, który ostatecznie pokonał neoklasycyzm i stworzył kanon romantyzmu. Jego istotą była prezentacja wyobrażeń artysty, a nie kopiowanie rzeczywistości. Z tych powodów Delacroix był też świetnym satyrykiem prasowym malującym karykatury.

możnych epoki. Artyści w końcu zostali uwolnieni od służby na rzecz dynastii lub religii. Odbiorcami (sztuki) stali się zwykli obywatele o różnej wrażliwości i często sprzecznych upodobaniach. Stopniowo przestał więc obowiązywać jeden **kanon**, a artysta mógł wreszcie zacząć wyrażać siebie.

Najpierw we Francji, a potem w innych krajach zaczęły powstać salony artystyczne, w których twórcy mogli prezentować swoje dzieła już nie tylko wybranym, ale ogółowi. Z początku o tym, co można zaprezentować w **salonie** decydowały komisje akademików sztuk pięknych, ale dość szybko oprócz salonów państwowych zaczęły powstawać prywatne – należące do marszandów. Anglicy oprócz salonów sztuki stworzyli jeszcze domy aukcyjne, w których sprzedaż odbywała się w formie licytacji. O sztuce i handlu pisała też prasa. Z czasem pojawiła się prasa specjalistyczna. Powstał też zawód krytyka sztuki, czyli recenzenta oceniającego walory artystyczne dzieła.

Jak powstanie rynku sztuki wpłynęło na jej twórców? Przede wszystkim uwalniło ich od dyktatu podobnych gustów nielicznych

Romantyzm: pierwszy krok ku artystycznej wolności

W 1819 r. **Théodore Géricault** ukończył obraz *Tratwa Meduzy*, który zapoczątkował nowy nurt w malarstwie – romantyzm. Géricault nie skopiował rzeczywistości, ale posłużył się symboliką, co spotkało się z falą krytyki. Zarzucano mu m.in., że postaci przedstawił niezgodnie z budową anatomiczną. Tymczasem Géricault nie zamierzał tworzyć dokumentu tylko przekazać swoje emocje.

Théodore Géricault *Tratwa Meduzy*. Obraz nawiązywał do zatonięcia fregaty „Meduza” w 1816 roku. Na pokładzie statku było kilkaset osób, w tym kobiety i dzieci. Wg relacji tych, którzy się uratowali – oficerowie opuścili tonący statek szalupami, pozostawiając pasażerów na pewną śmierć. Zbudowana przez nich w pośpiechu tratwa dała schronienie 149 osobom. Kiedy jednak zaczęła się chwiać i zalewała ją woda – silniejsi spychali słabszych do morza. Dwa tygodnie później przy życiu pozostało tylko 15 osób. Wyjaśnij, dlaczego obraz Géricault'a wzbudził oburzenie.

Romantyzm odrzucił sztywne reguły klasycyzmu. Pojawił się element żywiołu, dramatyzm, dynamika, uczuciowość. Malarze zaczęli używać mocnych, kontrastowych kolorów oraz nastrojowego światła. Tworzyli mroczne, jakby wyrwane ze snu baśniowe scenerie. Fascynowano się duchowością, Orientem (czyli krajami Wschodu), średniowieczem. Sztandarowym malarzem francuskiego romantyzmu był Eugène Delacroix, którego uważa się za najwybitniejszego przedstawiciela tego kierunku.

Najbardziej typowy przykład malarstwa romantycznego: Eugène Delacroix *Wolność wiodąca lud na barykady*. Wolność wyobrażona jako kobieta trzymająca w jednej ręce trójkolorową, francuską flagę, a w drugiej muszkiet z bagnietem. Kobieta jest Marianna – republikańska i francuska alegoria wolności i rozumnego działania. W czapce frygijskiej (symbol rewolucji 1789 roku) na głowie prowadzi naród do walki. Jej postać można zobaczyć na współczesnych monetach (np. 20 euro lub 1 cent), znaczkach pocztowych, pieczęciach państwowych. Obraz przywoływał wydarzenia rewolucji lipcowej 1830 roku wymierzonej przeciwko panowaniu króla Francji, Karola X. Rewolucjoniści z obrazu wywodzą się różnych klas społecznych. Mężczyzna w cylindrze symbolizuje klasę średnią, kogo natomiast symbolizuje chłopiec trzymający w rękach pistolety? Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Najbardziej znanym, polskim romantykiem był [Piotr Michałowski](#). Dobrym przykładem jest jego „Koński targ”, gdzie konie są jak na obrazach Théodora Géricaulta – niemal demoniczne.

Piotr Michałowski *Koński targ*. Michałowski był znakomitym malarzem koni, scen batalistycznych oraz portretów, jednak przez cały wiek XIX był niemal zupełnie nieznany. Odkryty został dopiero pod koniec stulecia, a pierwszy wielki pokaz jego dzieł we Lwowie w 1894 r. wzbudził zachwyt i zaskoczenie. W XX w. uznano go za jedyne polskiego malarza europejskiego formatu.

Wyjaśnij, dlaczego dzieło to zalicza się do romantyzmu.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Koniec neoklasyki: fotografia wyręcza malarstwo

W 1839 r. Louis Jacques Daguerre zaprezentował Akademii Francuskiej zdjęcie fotograficzne otrzymane na warstewce jodku srebra, tzw. dagerotyp. Narodziła się fotografia, która ostatecznie pomogła malarzom zerwać z obowiązkiem wiernego przenoszenia rzeczywistości na płótno. Malarstwo nie mogło osiągnąć perfekcji fotografii w uwiecznianiu szczegółów. Dodatkowo kadrowanie zdjęć, wybieranie tła, natężenie światła pokazało, że można otrzymać różne efekty. To ostatecznie podważyło dogmat wiernego odwzorowywania rzeczywistości – skoro nawet na zdjęciach jest ona różna

w zależności od tego jak uchwycił ją fotograf, to dlaczego malarz ma trzymać się sztywnych reguł.

Impresjonizm

Uchwycenie za pomocą pędzla i farb **subiektywnego**, ulotnego wrażenia, skojarzeń, własnych fantazji, nastroju – to właśnie istota impresjonizmu. Od łacińskiego *impressio* czyli wrażenia. W 1863 roku, w **Salonie Odrzuconych**, **Édouard Manet** pokazał *Śniadanie na trawie*. Obraz przedstawia nagą kobietę i dwóch kompletnie ubranych mężczyzn. Obnażona modelka bez skrępowania patrzy w stronę widza. Wybuchł skandal. Oczywiście, największe oburzenie wywołała nagość i, mimo tego – bezwstydną śmiałość spojrzenia kobiety. Krytykowano, że kąpiąca się w tle kobieta jest nieproporcjonalnie duża, a kolorystyka obrazu nienaturalna. Większość społeczeństwa nadal oczekiwała, że artysta będzie więźniem rzeczywistości i **konwenansu**.

Édouard Manet, *Śniadanie na trawie*, 1863 rok. Autor obrazu świadomie zrezygnował z tradycyjnej perspektywy. Wyjaśnij, co na to wskazuje.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

W 1874 r. **Claude Monet** zaprezentował w Paryżu obraz *Impresja, wschód słońca*. Dał on początek i nazwę nowemu kierunkowi w sztuce malarskiej. Opinia publiczna, początkowo, traktowała malarstwo impresjonistyczne jako dziwactwo niepotrzebnie zniekształcające naturę. W dodatku irytowała jego tematyka. Dzieła impresjonistów nie przedstawiały ani heroicznych bohaterów, ani świętych, a pejzaże były przekoloryzowane i wydawały się sztuczne. Wystawy Maneta często musiała chronić policja, ponieważ wywoływały agresję zwiedzających. Dopiero po kilkunastu latach artysta zyskał uznanie. Trudny czas przetrwał dzięki zamożnemu marszandowi, który kupował jego obrazy, mimo że nie dawało się ich sprzedać.

Claude Monet, *Impresja, wschód słońca*, olej na płótnie. Od tytułu tego obrazu nazwano jeden z najważniejszych kierunków w malarstwie – impresjonizm. Płótno przedstawia zatokę portową w mieście Hawr o świcie. Namalowany został prawdopodobnie podczas jednej sesji, co w tamtych czasach było wyjątkiem.

Wyjaśnij, dlaczego obraz okazał się przełomowym w dziejach sztuki.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Postimpresjonizm i neoimpresjonizm

Na przełomie XIX i XX wieku jeszcze dalej w uwalnianiu wyobraźni niż impresjoniści poszli ich następcy – postimpresjoniści. O ile ci pierwsi ostrożnie modyfikowali naturę, np. za pomocą fantazji na temat kolorów czy kształtu i wielkości sylwetek – ci drudzy w ogóle odrzucili naśladownictwo. Głosili, że artysta jest autonomiczny wobec rzeczywistości, co oznaczało często, że widziany przez niego świat może być zupełnie odmienny od tego, jak postrzegają go inni. Dobrym przykładem jest tu [Vincent van Gogh](#) i jego „Gwiaździsta noc” z 1889 roku. Obraz nie powstał w plenerze, ale na podstawie wyobraźni i subiektywnych odczuć autora.

Vincent van Gogh, *Gwiaździsta noc*. Obraz namalowany został w czerwcu 1889 roku, podczas pobytu artysty na dobrowolnej terapii psychiatrycznej. To jedno z najstojniejszych jego dzieł.

Jakie uczucia budzi w Tobie obraz?

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Po postimpresjonistach, tuż przed końcem XIX wieku, pojawili się neoimpresjoniści. Odwrotnie niż impresjoniści – odrzucili subiektywizm i wrócili do rzeczywistości. Posłużyli się przy tym zaskakującą techniką malowania, m.in. rezygnując z pędzla. Malowanie zastąpiło punktowe nakładanie (np. z pomocą zapalki) tylko czystych barw (a nie mieszanych). Obraz powstawał z oddzielonych od siebie kropek farby. Należało go oglądać z odpowiedniej odległości. Dopiero wtedy poszczególne punkty łączyły się w całość. Artystą, który upowszechnił tę technikę był [Georges'a Seurat](#), a najbardziej typowa dla tego kierunku jest jego *Niedzielne popołudnie na wyspie Grande Jatte* z 1886 roku.

Architektura XIX wieku

Rewolucja francuska wprowadziła na dziejową scenę nową klasę społeczną – burżuazję. Zepchnęła ona wkrótce arystokratów i duchowieństwo na bok. Rosnący w siłę kapitalizm odwoływał się do tego, co w życiu praktyczne, czyli nadaje się do użycia i osiągnięcia wygody. W architekturze wnętrz zaczęła dominować sztuka użyteczna. Arystokraci nazwali ją prześmiewczo „biedermeier”. Biedermann i Bummelmeier to niemieccy bohaterowie tomu satyrycznych wierszy o niewykształconych prostakach bez aspiracji i gustu. Najważniejszą cechą stylu biedermeier były wygoda i funkcjonalność. Masywne meble pozbawiono nadmiaru ozdób, popularnych w stylu rokoko. We wnętrzach dominowały jasne, ciepłe kolory oraz zaokrąglone kształty.

Jednym z najważniejszych nurtów w architekturze XIX wieku jest historyzm, polegający na naśladownictwie stylistyki minionych epok. Przyczyną rozwoju tego kierunku była romantyczna inspiracja egzotyką oraz rozwój badań historycznych. Pierwszym stylem nurtu historycznego był neogotyk, którego kolebką jest Anglia. Stąd rozprzestrzenił się w innych krajach Europy, szczególnie we Francji. Gotyk był powielany i naśladowany – stosowano te same konstrukcje, dekoracje. Po 1840 r. pojawił się styl neorenesansowy, który trwał do roku 1890. W latach 80. XIX wieku popularność zyskała architektura neobarokowa, która rozpowszechniła się zwłaszcza w budowlach użyteczności publicznej i dotyczyła głównie dekoracji elewacji. Głównymi ośrodkami tego stylu były stolice: Paryż, Berlin i Wiedeń.

Praktyczny kapitalista, w dodatku inwestujący w rozwój przedsiębiorstwa, nie potrzebował jednak pałacu ze 125 pokojami czy zamku z olbrzymimi komnatami. Tak w XIX wieku narodziła się znana nam do dziś forma willi, czyli domu zbudowanego na planie prostokąta, z kilkoma – kilkunastoma pokojami. Na początku, w detalach, willa nawiązywała do podobnych budowli z okresu rzymskiego, ale całość była mniej wystawna, a bardziej funkcjonalna.

Willa Geymüllerschloss w Wiedniu, zbudowana w 1808 roku. Mieści się tu Muzeum Sztuki Użytkowej. Określ, do jakiego stylu nawiązuje widoczna na zdjęciu budowla.

Źródło: Bwag, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 4.0.

Słownik

alegoria

(gr. *allēgorein* – mówić obrazowo) element świata przedstawionego w dziele sztuki, mający obok znaczenia dosłownego dodatkowy sens, trwale związany z tym elementem

kanon

zbiór zasad, przyjętych w danej epoce norm i wytycznych, dotyczących np. obowiązujących wzorców estetycznych

klasycyzm

odnoszący się do starożytnej kultury greckiej i rzymskiej, nawiązujący m.in. do antycznej harmonii, proporcji i umiaru

konwenans

(fr. *convenance* – stosowność, wygoda od łac. *conveniens* – przystający, przylegający) ogólnie przyjęta forma i obyczaje towarzyskie

salon

w języku francuskim salon to wystawa lub galeria; Salon Paryski – Salon de Paris był pierwszą w świecie tego typu placówką, powstał jeszcze za panowania Ludwika XIV. Pokazywano tu nagrodzone prace studentów i członków Królewskiej Akademii Malarstwa i Rzeźby. Prezentował sztukę oficjalną, akademicką, zazwyczaj nie

dopuszczając na wystawę prac nowatorskich i niezgodnych z obowiązującą doktryną. Było to przyczyną powstawania podobnych, niezależnych instytucji.

Salon Odrzuconych

wystawa dzieł, które nie zostały przyjęte do Salonu Paryskiego; aby wystawiać w Salonie Paryskim, trzeba było uzyskać akceptację komisji profesorów Akademii Sztuk Pięknych; buntujący się przeciwko temu artyści założyli Salon Odrzuconych

subiektywny

w znaczeniu indywidualny, osobisty stan odczuć, punkt widzenia; w przeciwieństwie do obiektywizmu, czyli stanu faktycznego pomijającego osobiste odczucia i interesy

Słowa kluczowe

styl klasycystyczny, neoklasycyzm, impresjonizm, biedermeier, świat w II połowie XIX w., świat na początku XX w., nowe ideologie w XIX w.

Bibliografia

K. Geller, *Malarstwo francuskie w XIX wieku*, Wydawnictwo AIF, Warszawa, 1990.

M. Haldane, *Malarstwo XIX wieku*, Księgarnia St. Sadowskiego, Lwów, 1913 – 1917.

Polski biedermeier – romantyzm udomowiony, książka pod redakcją Agnieszki Rosales-Rodriguez, Wydawnictwo Neriton, Warszawa 2019.

Film

Polecenie 1

Zapoznaj się z filmem i wykonaj kolejne polecenia.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DUuyFNgYY>

Film dotyczący malarstwa i architektury.

Polecenie 2

Wyjaśnij, w jaki sposób rozwój kapitalizmu wpłynął na XIX-wieczną sztukę i architekturę.

Polecenie 3

Opisz XIX-wieczny rynek sztuki.

Polecenie 4

Wymień cechy klasycyzmu. Czy kierunek ten wpłynął na sztukę I połowy XIX wieku?
Odpowiedź uzasadnij, podając przynajmniej trzy argumenty.

Cechy klasycyzmu:

Twoja odpowiedź:

argument 1

argument 2

argument 3

Film + Sprawdź się

Polecenie 1

Zapoznaj się z dalszą częścią wykładu prof. Andrzeja Chwalby i wykonaj kolejne polecenia.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/Dhb5IJs0X>

Film dotyczący malarstwa i architektury.

Polecenie 2

Wymień zarzuty stawiane przez pierwszych odbiorców impresjonistom.

Polecenie 3

Nazwij i opisz najważniejszy kierunek w XIX-wiecznej architekturze.

Ćwiczenie 1

Połącz w pary obrazy ze stylami malarstwa, które reprezentują.

Ćwiczenie 2

Dopasuj artystów do kierunków, w których tworzyli.

realizm

Gustave Moreau

Gustav Klimt

Jean-François Millet

symbolizm

Claude Monet

Auguste Renoir

Honoré Daumier

impresjonizm

Edvard Munch

Jan Matejko

Marc Chagall

Władysław Podkowiński

ekspresjonizm

August Zamoyski

Wassily Kandinsky

Stanisław Wyspiański

Gustave Courbet

Edgar Degas

Pierre Puvis de Chavannes

Ćwiczenie 3

Zapoznaj się z galerią obrazów powstałych w II połowie XIX wieku, a następnie zaznacz cechy charakterystyczne dla malarstwa tego okresu.

Źródło: Gustave Courbet, *Kamieniarze*, 1849, Wikimedia Commons, domena publiczna.

Zaznacz cechy charakterystyczne dla malarstwa tego okresu.

☐ stosowanie spokojnych, stonowanych kolorów

☐ odejście od idealizowania podjętego tematu

☐ duża rola wyobraźni artysty

☐ nawiązania do wydarzeń historycznych

☐ tajemniczość

☐ wykorzystywanie żywych i ciemnych kolorów na zasadzie kontrastu

☐ zainteresowanie codziennością, życiem prostych ludzi (sceny rodzajowe)

Dokończ zdanie.

Styl w malarstwie europejskim drugiej połowy XIX wieku nazywamy .

Ćwiczenie 4

Połącz oznaczenie ilustracji ze stylem architektonicznym, który przedstawiają.

Do każdego stylu dopisz charakterystyczną dla niego cechę.

neoromanizm

neogotyck

neorenesans

neobarok

Dla nauczyciela

Autor: Joanna Kalinowska

Przedmiot: Historia

Temat: Malarstwo i architektura XIX wieku

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Zakres podstawowy

XXXIV. Przemiany gospodarcze i społeczne. Nowe prądy ideowe. Uczeń:

2) charakteryzuje nowe prądy ideowe i kulturowe, ruch emancypacyjny kobiet, przemiany obyczajowe i początki kultury masowej;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- omawia przyczyny zmiany w postrzeganiu sztuki i roli artystów w XIX wieku.
- charakteryzuje założenia romantyzmu, impresjonizmu, postimpresjonizmu i neoimpresjonizmu w malarstwie;
- wyjaśnia, jakie przemiany społeczne spowodowały rozwój w sztuce wyposażenia wnętrz kierunku nazywanego biedermeierem.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych;

- analiza materiału źródłowego (porównawcza);
- dyskusja.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Przygotowanie do zajęć. Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał „Malarstwo i architektura XIX wieku”. Prosi uczestników zajęć o zapoznanie się z tekstem w sekcji „Przeczytaj” tak, aby podczas lekcji mogli w niej aktywnie uczestniczyć i wykonywać polecenia.
2. Nauczyciel poleca uczniom, aby przygotowali prezentację w oparciu o informacje zawarte w sekcji „Przeczytaj” oraz innych źródłach (może je wskazać), tak aby w fazie wstępnej przedstawić ją na forum klasy. Mogą to zrobić w mniejszych grupach, skupiając się na jednym z zagadnień (romantyzm, impresjonizm, postimpresjonizm i neoimpresjonizm, neogotyki, neorenesans, biedermeier – wraz z ich przedstawicielami i przykładami). Nauczyciel rozdziela zagadnienia między uczniów.

Faza wstępna:

1. Wyświetlenie przez nauczyciela tematu i celów zajęć. Przedstawienie planowanego przebiegu lekcji.
2. Raport z przygotowań. Nauczyciel, przy użyciu dostępnego w panelu użytkownika raportu, weryfikuje przygotowanie uczniów do lekcji: sprawdza, którzy uczestnicy zajęć zapoznali się z udostępnionym e-materiałem. Nauczyciel poleca uczniom, aby zgłaszali swoje propozycje pytań do wspomnianego tematu. Jedna osoba może zapisywać je na tablicy. Gdy uczniowie wyczerpią swoje pomysły, a pozostały jeszcze jakieś ważne kwestie do poruszenia, nauczyciel uzupełnia informacje.

Faza realizacyjna:

1. Nauczyciel przypomina o prezentacjach przygotowanych przez uczniów przed lekcją. Poleca, aby przedstawiciele poszczególnych grup zaprezentowali swoje prace przed resztą klasy. Po prezentacji uczniowie krótko dyskutują o prezentacjach, dodają informacje, które ich zdaniem warto uwzględnić. Prowadzący może korygować odpowiedzi i uzupełniać informacje.
2. Praca z multimedium („Film”). Nauczyciel poleca wybranemu uczniowi, aby przeczytał polecenie nr 2: „Wyjaśnij, w jaki sposób rozwój kapitalizmu wpłynął na XIX-wieczną sztukę i architekturę”. Poleca uczniom, aby podzielili się na grupy i opracowali w nich odpowiedzi. Po ustalonym wcześniej czasie przedstawiciel wskazanej (lub zgłaszającej się na ochotnika) grupy prezentuje propozycję odpowiedzi, a pozostali uczniowie ustosunkowują się do niej. Nauczyciel w razie potrzeby uzupełnia odpowiedzi. W podobny sposób uczniowie wykonują kolejne polecenie, skupiając się na cechach klasycyzmu.
3. Praca z drugim multimedium („Film + Sprawdź się”). Uczniowie zapoznają się z drugim z filmów. Wciąż pracując w grupach, opracowują odpowiedzi do poleceń: wymieniają zarzuty stawiane przez pierwszych odbiorców impresjonistom oraz opisują najważniejszy kierunek w XIX-wiecznej architekturze. Po wyznaczonym przez nauczyciela czasie liderzy grup odczytują swoje propozycje. Nauczyciel komentuje rozwiązania uczniów.

Faza podsumowująca:

1. Na koniec zajęć nauczyciel raz jeszcze wyświetla na tablicy interaktywnej lub przy użyciu rzutnika temat lekcji i cele zawarte w sekcji „Wprowadzenie”. W kontekście wyświetlonych treści prosi uczniów o rozwinięcie zdania: Na dzisiejszych zajęciach nauczyłem się/nauczyłam się...
2. Prowadzący omawia przebieg zajęć, wskazuje mocne i słabe strony pracy uczniów, oceniając również przedstawione prace.

Praca domowa:

1. Wykonaj ćwiczenia 1, 2, 3 i 4 z sekcji „Film + Sprawdź się”.

Materiały pomocnicze:

K. Geller, *Malarstwo francuskie w XIX wieku*, Wydawnictwo AIF, Warszawa, 1990.

M. Haldane, *Malarstwo XIX wieku*, Księgarnia St. Sadowskiego, Lwów, 1913 – 1917.

Polski biedermeier – romantyzm udomowiony, książka pod redakcją Agnieszki Rosales-Rodriguez, Wydawnictwo Neriton, Warszawa 2019.

Wskazówki metodyczne:

Uczniowie mogą zapoznać się z nagraniami filmowymi przed zajęciami, aby aktywnie uczestniczyć w zajęciach i pogłębiać swoją wiedzę.

Spis ilustracji nieopisanych:

- Ćwiczenie 1 – ilustracja 1: August Macke, *Kobieta z zielonym żakiecie*, 1913; domena publiczna, Wikimedia Commons.
- Ćwiczenie 1 – ilustracja 2: Gustave Courbet, *Śpiąca prządka*, 1853; domena publiczna, Wikimedia Commons.
- Ćwiczenie 1 – ilustracja 3: Alfred Sisley, *Widok na kanał Saint-Martin w Paryżu*, 1870; domena publiczna, Wikimedia Commons.
- Ćwiczenie 1 – ilustracja 4: Jan Toorop, *Trzy druhny*, 1893; domena publiczna, Wikimedia Commons.
- Ćwiczenie 4 – ilustracja 1: Katedra Notre-Dame, Ottawa; lic. CC BY-SA 3.0, Wikimedia Commons.
- Ćwiczenie 4 – ilustracja 2: Bazylika św. Wojciecha, Grand Rapids; lic. CC0, fot. WMrapids, Wikimedia Commons.
- Ćwiczenie 4 – ilustracja 3: Opera Garnier; lic. CC BY-SA 2.5, Wikimedia Commons.
- Ćwiczenie 4 – ilustracja 4: Pałac Leuchtenberg, Monachium; lic. CC BY-SA 3.0, fot. ich, Wikimedia Commons.